

Lapin ELY-keskus
PL 8060
96101 Rovaniemi
kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi

LAUSUNTO

3.5.2024

Dnro 154/2024

Lausuntopyyntö 10.4.2024, LAPELY/5267/2023

SIMON RUONASUON TUULI- JA AURINKOVOIMAHANKE

Lapin ELY-keskus pyytää YVA-lain 13 §:n mukaisesti viranomaisilta lausuntoa YVA-menettelyn tarpeesta.

Hankkeesta vastaava on S Tuuli SPC Oy, jonka tarkoituksena on rakentaa Simon Ruonasuon alueelle 5 tuulivoimalaa, joiden kokonaisteho olisi alle 45 MW sekä enintään 100 hehtaaria aurinkovoimapaneeleita enimmäisteholtaan 60 MW. Tuotantoalueen sisäinen sähkönsiirto toteutetaan maakaapeleilla, samoin kuin sähkönsiirto voimajohtokäytävän varteen. Hanketta varten ei toteuteta uutta voimajohtoa, johtoaluetta tai pylväitä, vaan uusi virtajohdin aiotaan asentaa Petäjaskoski-Isokankaan olemassa oleviin tai suunnitteilla olevaan Petäjaskoski-Nuojuakankaan voimajohdon pylväisiin, jota pitkin sähkö siirretään Hervan sähköasemalle. Simon kunnanhallitus on 4.9.2023 päättänyt käynnistää tuulivoimayleiskaavan laatimisen hankealueelle.

Hankkeen tuotantoalue sijoittuu Isosydänmaan paliskunnan alueelle. Paliskunnan suurin sallittu eloporoluku on 2000 ja poronmistajia on 60. Hankkeen sähkönsiirto sijoittuu Oijärven paliskunnan alueelle. Oijärven suurin sallittu eloporomäärä on 1300 ja poronmistajia on 45. Alueen poronhoito perustuu luonnonlaitumien ja porojen luontaisen laidunkierron ympärivuotiseen hyödyntämiseen. Alueen paliskunnat ovat erittäin huolissaan laidunalansa vähenemisestä ja pirstoutumisesta teollisen maankäytön vuoksi. Paliskunnissa on toiminnassa ja suunnitteilla huomattava määrä tuuli- ja aurinkovoiman tuotantoa. Poronhoidon laidun- ja toimintatila on loppumassa lounaisella poronhoitoalueella.

Poronhoitolaki ja muu poronhoidon huomioon ottamista edellyttävä lainsäädäntö

Poronhoitolaki (PHL 848/1990) turvaa poronhoidon asemaa ja alueidenkäytöllisiä edellytyksiä poronhoitoalueella. Poroilla on hankkeen suunnittelualueella poronhoitolain 3 §:n mukainen vapaa laidunnusoikeus eli poronhoito-oikeus maanomistussuhteista riippumatta. Vapaa laidunnusoikeus on elinkeinon toimintaedellytysten perusta, sillä se tarkoittaa, että porot saavat vapaasti ottaa ravintonsa luonnosta. Poronhoitolaissa säädetään neuvotteluvollisuudesta suunniteltaessa valtion maita koskevia poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä (53 §). Hanke sijoittuu turvetuotantoaluetta lukuun ottamatta valtion maille. Paliskunnan kanssa ei ole neuvoteltu poronhoitolain mukaisesti.

Länsi-Lapin maakuntakaavassa edellytetään poronhoitoalueella poronhoidon turvaamista ja tärkeiden alueiden huomioon ottamista alueidenkäytön suunnittelussa koko maakuntakaava-aluetta koskevissa yleismääräyksissä: ”Poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämissedellytykset on turvattava. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet ja valtion maiden osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa.” Alue on merkitty maakuntakaavaan osittain maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi (M) ja turvetuotantoalueeksi (EOT). Turvetuotantoalueen suunnittelumääräyksen mukaan turvetuotantoalueen jälkikäyttöä suunniteltaessa poronhoitoalueella tulee pyrkiä turvaamaan alueen poronhoidon edellytykset. Hankealuetta ei ole maakuntakaavassa merkitty tuulivoimatuotantoon soveltuvaksi alueeksi.

Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 39 §:n mukaan yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset. Porotalous on Simossa merkittävä elinkeino ja etenkin sivukyltien asuttuna pitäjä, sen oikeudet ja toimintaedellytykset on turvattava kaavaratkaisussa. Yleiskaava ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa. Poronhoitajat ovat alueella oikeudenhaltijoita. Osayleiskaavan tulee myös toteuttaa maakuntakaavan ohjausta.

YVA-lain (252/2017) hankeluettelon mukaan arviointimenettelyä sovelletaan tuulivoimalahankkeisiin, kun yksittäisten laitosten lukumäärä on vähintään 10 kappaletta tai kokonaisteho vähintään 45 megawattia. Arviointimenettelyä sovelletaan lisäksi yksittäistapauksessa sellaiseen hankkeeseen, joka todennäköisesti aiheuttaa laadultaan ja laajuudeltaan, myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioon ottaen, merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Poronhoito hankealueella

Ympäristöselvityksen mukaan aurinkopaneelialueet ympäröidään turvallisuussyistä lukittavalla riista-aidalla, eikä näillä alueilla liikkuminen ole sallittua ilman lupaa. Aurinkopaneelien pohjoispuoliselle alueelle rakennetaan viisi tuulivoimalaa asennuskenttineen ja tiestöineen. Lisäksi rakennetaan sähkön varastointikapasiteettia ja sähköasema. Maa-aineksia otetaan perustuksiin ja tiestön parantamiseen jostain määrittelemättömästä paikasta.

Tuulipuiston ja aurinkovoimaloiden alue on erityisesti Isosydänmaan paliskunnan tärkeää kevätlaidunta, vasoma-aluetta ja kesälaidunta. Alueelle tulee myös Oijärven paliskunnan poroja, sillä alue on paliskuntien yhteistoiminta-aluetta. Turvetuotanto on loppunut alueelta noin 10 vuotta sitten ja alue on pääosin kasvittunut. Poroilla on tällä hetkellä alueella ihanteelliset laidunolosuhteet ja alueen tärkeydestä kertoo myös se, että siellä merkitään huomattava määrä vasoja vuosittain. Alueella laiduntaa noin 600 poroa, mikä on merkittävä määrä paliskuntien kokoon nähden. Porot laiduntavat turvetuotannosta poistuneella, jo kasvittuneella alueella sekä kosteikkoa ympäröivällä kasvitetulla alueella ja saavat kosteikosta juomavettä. Kuumimpana räkkäaikana porot makaavat räkkää pohjoisosassa olevalla muuta aluetta korke-

ammalla, tuulisella alueella, joka on vielä kasvittumaton. Hankkeesta aiheutuu suoria ja epäsuoria laidunten menetyksiä. Koko aidattava aurinkovoima-alue sekä uuden infran (tiestö, voimalat, soranotto-alueet, ym.) alle jäävä alue poistuu täysin laidunkäytöstä. Lisäksi käytöstä poistuu laajempi häiriövaikutusalue. Alue on tällä hetkellä rauhallinen, siellä ei ole asutusta, eikä juurikaan teitä ja sitä ympäröivät suojelualueet. Alueen turvetuotanto on loppunut. Poroilla on alueella laidunnusrauha. Porot ovat tutkivasti herkimmillään ihmistoiminnan aiheuttamalle häiriölle juuri vasomisaikana, sitä ennen ja sen jälkeen (mm. Skarin & Åhman 2014, Skarin ym. 2015 ja 2018). Häiriö ulottuu useiden kilometrien päähän ja sen jatkuu myös tuulivoimaloiden toiminnan aikana (Skarin ym. 2018). Kummassakin paliskunnassa on myös käytännön kokemusta siitä, että porot eivät vaso eivätkä laidunna tuulivoimapuiston alueella vasojen kanssa. Kun porot välttävät tuulipuiston alueita häiriön (rakentaminen ja tuotantoaikana voimaloiden liike, ääni, välke) vuoksi tai niitä ei voida muusta syystä enää käyttää poronhoitotöissä, aiheutuu laajemmille alueille ulottuvia välillisiä laidunmenetyksiä. Kyse on laajemman laidun- ja toiminta-alueen kuin pelkän hankealueen menettämisestä. Kun porot siirtyvät rauhattomaksi muodostuneelta alueelta pois, aiheutuu tästä epätasaista laidunten kulumista muissa osissa paliskuntaa, mikä johtaa porokarjan tuottavuuden heikkenemiseen ja lisäkustannuksiin esim. lisäruokinnassa. Myös mahdollinen ylisuuriin kesätokkiin joutuminen aiheuttaa vasamäärien vähenemistä ja teuraspainojen alenemista ravintotilanteen kiristymisen vuoksi. Heikentyneestä syyskunnosta seuraa myös tiinehtyvyyden heikkeneminen. Kaikki tämä heikentää porotalouden kannattavuutta.

Hankealueen vasat merkitään siirtoaidoissa, mikä on tyypillistä Isosydänmaan paliskunnan poronhoitotavalle ja -kulttuurille (paliskunnalla on poikkeuksellisen vähän kiinteitä aitarakenteita). Siirtoaidan paikkoja, joihin aita perinteisesti pystytetään, on hankealueella ja sen välittömässä läheisyydessä useita. Isosydänmaan paliskunnalla on lisäksi ollut suunnitelma rakentaa alueelle pysyvä aita tulevana kesänä. Alueella merkitään vuosittain noin 250 Isosydänmaan ja Oijärven paliskunnan vasaa. Riippuen kesätoikan sijainnista, poroja voidaan kuljettaa aitaan suunnitellun tuulipuisto- tai aurinkovoima-alueen läpi, mikä tulisi hankkeen vuoksi estymään. Poroja ei voi kuljettaa tokkana tuulivoimaloita vasten. Hirvasniemen paliskunnassa jäi tuulivoima-alueesta parin kilometrin päähän sijoittuva vasanmerkintäaita tästä syystä pois käytöstä tuulivoimahankkeen rakentamisen ja toiminnan alettua. Myös Oijärven paliskunnassa on pitkäaikainen kokemus siitä, että porojen käsittely tuulivoimateollisuusalueella vaikeutuu merkittävästi ja vasat voivat jäädä merkitsemättä. Tämä tarkoittaa, että merkittäviä vasoja ei voi tunnistaa omistajalleen esimerkiksi erotuksissa tai vahinkotilanteissa, mikäli ne ovat erkaantuneet emistään. Muutenkin vasanmerkintätoiminta suunnittelualueella estyy, koska porot hankkeen vuoksi siirtyisivät vasomaan ja laiduntamaan muualle.

Etsiessään uusia laidunalueita porot voivat hajaantua ei-toivotuille alueille, kuten viljelyksille tai asutuksen piiriin, mistä seuraa ristiriitoja poronhoitajien ja muiden maankäyttäjien kesken. Tästä aiheutuu lisätöitä ja muita kustannuksia paliskunnille ja poronhoitajille, kuten vahinkojen korvaus- ja -ehkäisykustannuksia. Poroja joudutaan hakemaan naapuripaliskunnista ja mahdollisesti poronhoitoalueen ulkopuolelta, sillä paliskunnan rajat ovat lähelle eikä niitä ole aidattu. Työmäärän lisääntyminen ja toiminnan uudelleensuunnittelu sekä poronhoidon rakenteiden uusien paikkojen hakeminen aiheuttavat myös kustannuksia elinkeinolle.

Hankkeen vuoksi yleisölle avoimet, hyväkuntoiset tiet aiheuttavat sen, että ylimääräinen liikenne ja sen myötä häiriö alueella kasvaa. Poronhoitoalueelta kerättyjen kokemusten mukaan myös rakentamisen aikainen liikenne on vilkasta. Parannetuilla teillä nopeudet kasvavat ja liikenneonnettomuudet lisääntyvät. Tuulivoimarakentamisen vuoksi lisääntyneitä porokolarimääriä on havaittu useissa paliskunnissa. Porroja on myös loukkaantunut ja kadonnut metsiin, sillä paliskuntien kokemusten mukaan kolareista ei ilmoiteta (rakentajat tyypillisesti ulkomailta, eivätkä he mahdollisesti uskalla ilmoittaa kolareista). Vaikka auton alle jäänyt poro ilmoitettaisiin ja tulisi korvauksen piiriin, se ei kata tuoton menetystä joka siitosporon mukana menetetään (uuden kasvattaminen vie vähintään kolme vuotta).

Paliskunnille aiheutuu huomattavia haitallisia yhteisvaikutuksia jo toiminnassa olevan ja suunnitellun tuulivoima- ja aurinkovoimatuotannon kautta. Esimerkiksi YVA-ohjelmavaiheessa oleva Isosydänmaan alueelle sijoittuva Lakkasuon tuulivoimahanke ja Iin strategisen osayleiskaavan ehdotusvaiheen kartalla osoitettu Luola-aavan aurinkovoima-alue Oijärven paliskunnan alueella ovat tulossa samojen porojen laidunalueille. Lisäksi paliskunnissa on useita muita toiminnassa olevia tuulivoimateollisuusalueita, jotka vievät merkittävän määrän laidun- ja toiminta-alaa ja vaikeuttavat poronhoidon toimintaa. Alueelle on myös rakenteilla ja suunnittelussa uusia 400 kV voimajohtoja ja Isosydänmaan paliskunnan alueelle Suhangon kaivos. Paliskunnissa on suuri huoli elinkeinon jatkuvuudesta, mikä heijastuu sosiaalisina vaikutuksina. Tuulivoima- ja aurinkovoima-alueiden menetys on käytännössä pysyvä menetys niiden pitkän elinkaaren vuoksi, joka voi olla jopa 50 vuotta eli enemmän kuin ihmisen työuran mittainen.

YVA-tarveharkinta

Hankkeen nykytilaa ja vaikutuksia poronhoidolle ei ole riittävästi arvioitu ympäristöselvityksessä. Selvitys vähättelee alueen poronhoidollista merkitystä. Selvityksen mukaan alue ei olisi poronhoidolle merkittävä, koska alueella on ojia ja kosteikko. Selvityksen mukaan alue on laajaa aurinkovoimaloiden aluetta (n. 100 ha) lukuun ottamatta käytettävissä laidunalueena jatkossakin. Näin ei tosiasiallisesti tule olemaan, sillä porot eivät vasa ja laidunna tuulivoimaloiden ympäristössä. Tällaiset lausumat kertovat joko asenteesta, asiantuntemattomuudesta tai siitä ettei paliskuntaa ole osallistettu. Pelkkä kartalla näkyvien asioiden luetteleminen ei riitä nykytilan selvitykseksi. Isosydänmaan paliskunnan mukaan alue on paliskunnalle erittäin tärkeä vasoma- ja laidunalue, mistä kertoo alueella säännöllisesti laiduntavat merkittävät poromäärät ja siellä vuosittain tehtävät poronhoitotyöt useilla aitapaikoilla.

Paliskuntain yhdistys pyytää ELY-keskusta huomioimaan harkinnassa, että Isosydänmaan paliskuntaa ole mitenkään osallistettu tarveharkinnan ympäristöselostuksen laatimiseen. Paliskunnan osallistaminen sen toiminnan kuvaukseen sekä hankkeen vaikutusten arviointiin on välttämätöntä sen asianmukaisuuden varmistamiseksi. Hankkeesta vastaava on paliskuntien mukaan tavannut niitä, mutta paliskunnilla on syvä epäluottamus hankkeesta vastaavaa kohtaan. Paliskuntien mukaan hankkeesta vastaavalla ei ole edellytyksiä päästä sopuun paliskuntien kanssa, eikä hanke siksikään ole toteuttamiskelpoinen.

Paliskuntain yhdistys katsoo, että tuulivoima- ja aurinkovoiman tuotannon toteuttaminen alueelle olisi maakuntakaavan ohjauksen vastaista. Hanke, jossa laaja alue poistuu kokonaan käytöstä ei turvaa alueen poronhoidon edellytyksiä.

Paliskuntain yhdistys katsoo, että hankkeeseen tulee soveltaa YVA-menettelyä. Hankkeesta aiheutuisi todennäköisesti YVA-laissa mainittuja laadultaan ja laajuudeltaan merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia alueen poronhoidolle, mikä lain mukaan edellyttää ympäristövaikutusten arviointia. Hankkeesta aiheutuisi myös merkittäviä yhteisvaikutuksia muiden alueella toiminnassa ja suunnitteilla olevien hankkeiden kanssa. Yhteisvaikutukset eivät kaavoitusmenettelyssä tule riittävällä tavalla arvioituiksi verrattuna YVA-menettelyyn.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
Toiminnanjohtaja

Viitteet

Skarin A. & B. Åhman (2014). Do human activity and infrastructure disturb domesticated reindeer? The need for the reindeer's perspective. *Polar Biology* 37 s. 1041-1054.

Skarin, A. Nellemann C. Rönnegård L. Sandström P. & H. Lundqvist (2015). Wind farm construction impacts reindeer migration and movement corridors. *Landscape Ecology* 30: 1527-1540.

Skarin, A., Sandström, P., Alam, M. (2018). Out of sight of wind turbines—Reindeer response to wind farms in operation. *Ecology and Evolution* 2018; 1-14.

ma/ao